

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZÍNHÁZI, ZENEI ES KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 kórna?
Fél évre	6 "
Negyed évre	3 "
Vidéki előfizetők bélyegköltésége egész évre	2 "

Felelős szerkesztő és laptulajdonos

SZATHMÁRY ZOLTÁN Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 11c
földszint balra, (Piac felől 3-ik ajtó).Hirdetések feladhatók a Horovitz-nyomdában, és a
„Debrecen” kiadóhivatalában Darabos-u. 7.**A debreczeni nagyerdő**

Értékét csak most kezdi igazán értékelni a debreczeni közönség, mikor nem divat fürdőre járni. Katonazenés délutánonként úgy megtelik előkelő közönséggel a mi nagyerdőnknek az idén különösen elhanyagolt parkja, mint más-kor vasárnaponként – a mondjuk – ünnepi közönséggel.

Intelligenciánk kezdi hétköznaponként is tömegesen látogatni a nagyerdőt, amelyiknek egyelőre csak levegője van. Különösen a mostani esős időjárás alatt pompás levegője.

Látva a nagyszámu publikumot, igazán gondolkodóba esik az ember, hogy régi boldogabb időkben, mikor csak úgy buzgott a vállalkozási kedv: miért nem akadt váltalkozó a nagyerdő gyönyörű fekvésének, pompás levegőjének, gazdag flórájának okos módon való kihasználására. Hiszen valóságos kis Margitszigetet lehetett volna létesíteni.

De persze vízvezeték és megfelelő közlekedés nélkül bajosan ment volna a dolog, — azután pedig közbejöttek a háborus előjátékok, a gazdasági válság, az örökös bizonytalanság stb.

Most, mikor még alaposan benne vagyunk a háboruban, s a veszedelmek hullámai itt csapkodnak a fejünk felett, nekünk, itthonmaradtaknak mégis csak gondoskodni kell a jövőről. Hiszen ha a békés, munkás idők ismét visszatérnek, annyi teendőnk lesz!

Már most figyelmeztetünk egy önmagunk és utódaink iránt tartozó kötelességünkre, a nagyerdői kérdés megoldására.

A nagyerdői kérdés az egyetem létesítésével kinőtt a többi függő kérdések közül. Van

vízvezetékünk, van villamosvasutunk. Utóbbi, a fővárosi villamosvasut intézményt is beleszámítva, az ország egyik legsikerültebb intézménye; előbbi — a mi meggyőződésünk szerint — ha a 22 katonai kórház megszűnteti működését, s ha javítunk a vízszolgáltatási rendszeren, szintén könnyen lesz javítható.

Akkor pedig mi sem állja az útját, hogy a nagyerdői parkot átadjuk rendeltetésének, s egy kis paradicsomot varázsoljunk oda. A közönség megvan hozzá, csak kényelem és célszerű berendezés biztosítandó. De erről közelébb.

Sz. Z.

SOMOSSY LÁSZLÓ
DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZAR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK. ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS.

Esik . . .

Reggel esik, délben esik;
Sőt ha lesik,
Az emberek észreveszik,
Hogy még éjszaka is esik,
Hajnalba s hajnal előtt; —
Sőt, még oly ember is akad,
Aki arra esküszik, hogy
Hajnala után szintén szakad.

Esik reggel, esik délben,
Csendes időben és szélben.
Az esőnek olyan mindegy
Nappal van-e, avagy éjjel, —
Neki ez a szenvedélye —
Esik is ő szenvedélyével.

Nekem esik, neked esik —
Nekem . . . neked . . . — ahogy veszik
Esik biz az mindenkinek,
De azt mondhatom, senkinek
Ugy nem esik ez az eső,
Mint az esőnek, mert szája
Ize szerint való esni . . .
Lévén ez a mániája.

X.

Krónika.

Elgondolni . . .

De gyönyörűsége dolog elgondolni, hogy egy napon végeszakad mind a retteneteknek, amelyek most a világot tüzzel, vérrel előzőntik, és béke lesz és a nemzetek mintha egy szörnyű gonosz és kegyetlen álomból ébredtek volna fel, a józan béke első pillanatában riadtan néznek egymás arcába;

elgondolni, hogy kiderül sok minden, ami most még titok és a napfény szükségszerűen rávilágít jóra és rosszra, a nagyszerűre és az ostobára, az áldozatokra és az eredményekre, a hősiességre és a szenvedésekre;

elgondolni, hogy akkor szabad lesz beszélni mindenről, amiről most hallgatni kötelesség és valamiféle kijózanulás a vérből, a gyűlölködésből, a birtoklási vágyból az emberek szemét a földnek szögezi;

elgondolni, hogy lappangva visszatérnek belénk mind, mind a most konokot megtagadot, el nem ismert, mindenféle álokokkal elhazudott szelid emberi érzések, vágyak, panaszok, megbánások és mint egy óriási sirás kitör belőlünk a nagy világszánalom;

a szörnyű szánalom, melyre nincs segítség, mely egy korszak mosolyát törli le, hogy száununk kell magunkat, akik mindezt láttuk, szánnunk kell a legyőzötteket és a győzőket és ők maguk is, a győzők, szánni fogják magukat, mert nem lehet akkora győzelem, amely túl ne volna fizetve már;

elgondolni, hogy a világ belesüllyed akkor a magamegismerés nagy fájdalmába és elmondja — aláza-

tosan, mert így kell — tanulságait arról, amit átélt; elgondolni, hogy lesznek százan és ezren kiváltságosak és nem kiváltságosak, akik felemelik szavukat azért, hogy ez többé meg ne történhessen;

az örök békét akarók; az özvegyeket és árvákat, és a magányos szülőket szánók, az egyén életének jogait védők; az elmúlt korszakok munkáit megbecsülők, hogy jönnek ilyenek százan és ezren és hozzáfognak a világ szerkezetének kijavításához és keresik azt a kicsi csavart, amely adandó alkalommal megállítja a vér özönlését;

elgondolni, hogy ehhez egy egészen új nevelési alapon induló nemzedéket kell talpra állítani és új etikai törvényeket szabni és népek jogait megváltoztatni;

s hogy ez megint csak háboru lesz, aminek újból lesznek hősei és legyőzöttjei és vértanui;

s elgondolni, hogy ez hiábavaló lesz, mert a háborut nem lehet kiűzni a népek életéből;

mert felejteni fognak a győzők, felejteni a legyőzöttek és a halottak emlékét elfödik a távol harcterek ködei, és felnő a gyerek, és férjhez megy az özvegy és elhalnak a szülők és megszakad az emlékezés;

a világszánalom helyébe pedig gyorsan jönnek a szükségszerű új érzések: tenni, cselekedni, helyreállítani mindent;

elgondolni, hogy az emberek ujult erővel fognak dolgozni, építeni a romok fölött, mintha nem minden épület romba dőlne megint, — de az emberben meg van az építés ösztöne s ezzel megcsalja önmagát és fájdalmait;

elgondolni, hogy az ember siet megcsalni önmagát, csakhogy feledhessen, hogy joga legyen a feledéshez;

és úgy épít, mintha a maga számára építene, és úgy épít, mintha az örökkévalóság számára építene; a gondolatok, a szívek, a kezek összefognak majd, hogy megcsalják az embert, mert kell az ember illúziója ahhoz, hogy a világ fennállhasson;

s elgondolni, hogy minden emberi illúzió mindig hajótörést szenved, amíg a háboru meg nem szűnik a földön;

és hogy szűnhet meg valami, ami mindig volt, mióta a világ van?

És elgondolni, hogy Krisztus azt mondta: A békét hagyom nektek, az én békémet hagyom nektek, mely nem a világ békéje . . .

---

x **Janátka Alajos virágkereskedése**, mely 20 év óta áll fenn Debreczenben; nagy gondot fordít arra, hogy a közönség mindeu szezonban megkapja a maga divatos műirágait. Legolcsóbb, legszolidabb beszerzési forrás, cserepes és kivészi kiviteli virágokban, csokrokban, sirkoszorukban, cserepes és ültetendő virágokban. Piac-utca 59. Telefon 8—44. szám.

ANÉT ESEMÉNYEI

— **Debreczenfalva.** Egy magyar költő lelkében fogamzolt meg az a szép eszme, hogy a háboru által sújtott északi vármegyék elpusztult községeit, a háboru veszedelmeit közvetlenül nem érző magyar városok, falvak jótékony adományaiból építsék fel újra. A költői ige testet öltött egy magyar polgármester akciója révén, amely kezdeményezéssel Márk Endre, Debreczen első polgára egyben példát is nyújtott a nagy magyar városoknak és kis falucskáknak. De egyszerűs mind az elismerés örökzöld babérleveleit szerezte meg a magyarság előtt Debreczen város számára, a melyről nap-nap után dicsérő hangon emlékezett meg a fővárosi sajtó. Az a sajtó, melynek nem is olyan régen vesszőparipá, a volt a debreczeni maradiság s amely egyetlen esetet sem mulasztott el, h gy végig ne lovagoljon azon. Debreczen új korszakát, annak modern törekvéseit apránként kezdi észre venni az országos sajtó, mely most Debreczen szivéről zengedezett s amely szép, nemes akcióinkat bizonyára mindenkor támogatni fogja.

— **Debreczen gyomra.** Mondjuk meg csak ugy, amint van, hiába nem csak a hazát szeretjük, hanem a gyomrunkat is, nem csak a hazáért rettegünk, hanem a gyomrunkért is. Nincs azon mit tagadni, hogy a hazáért élni is kell, nemcsak meghalni s hogy kukoricakenyér mellett mégis csak nagyon vigasztalan az élet. A városi taoácsban a polgármester nagyon jól tudja ezt s épen azért felvetette az eszmét, hogy a jövő 10 hónapra szerezzünk be legalább 60000 métermázsa búzát és rozst, hogy még álmunkban se zavarjon a kukoricás kenyér kísértete. Igaz ugyan, hogy kerek egy millió kell a készletek beszerzéséhez, de több mint bizonyos, hogy a közgyűlés meg fogja szavazni az életrevaló ideát. Mert nem csak szívünk van, hanem gyomrunk is!

— **A gyufa ára.** Egyik előfizetőnk írja: A magyarországi gyufagyárak exportja tudvalevőleg igen tekintélyes értékű. Csupán Olaszországba két millió korona értékű gyujtót vittek ki a magyar gyufagyárak. Az 1913-ik évben két millió felül emelkedett a kivitel. Most, hogy az olasz export szünetel, természetesen a belföldön keres elhelyezést ez a rengeteg árumennyiség. A gyufakartel azonban erről nem akar tudomást venni. Megint drágább lett a gyufa . . . Pedig talán fogos a fogyasztó közönségnek az a kívánsága, hogy miután sokkal nagyobb az árukészlet, mint a fogyasztás szükséglete, szállítsák le a belföldi ára-

kat. A kartelek csak az árak emelésével sietnek és az erre ürügyül szolgáló okokról soha nem feledkeznek meg. Annál inkább térnek azonban napirendre olyan okok fölött, amelyek árleszállítást vonhatnának maguk után.

— **A tisztiszolga,** a kutyamosó eddig többé vagy kevésbé s került katonavilágbeli karcolatok vagy szindarabok humoros figurája volt Ezernyi anekdota mulatságos hőseként élte vidám életét képzeletünkben s bizony komolyanvevéssel és komolyan alig is gondoltunk reá egészen addig, míg a háboru ki nem tört. sőt azután is egyre-másra jöttek még anekdoták a harcterről, amelyek a derék és ravasz vagy ostoba kutyamosó életéből mondtak el humoros eseteket. Ám ez élcek vidámsága egyre érte mesebb lett, s a ravasz kutyamosó élelmessége ezekben az életből-háboruból elesett esetekben mindig a gazdája jóvoltát szolgálta, nem pedig, mint a béke anekdotáiban, a saját gyomrat, zsebét vagy kényelmét. S ha nem tisztiszolgákra gondolunk, e kedves vidámságok mögött csupe igazi hőst látunk, mikor eszünkbe jön a megszámlálhatatlan esetek sora, melyekben a derék kutyamosó saját élete kockáztatásával, gyilkos tűzből menti meg sebesült gazdáját, amikor elszánt bátorsággal indul neki a csatatér veszélyeinek, hogy elveszett urának nyomára akadjon. A hűség, a ragaszkodás példal épeként él előttünk ma a tisztiszolga, s érdemét ezerszeresen fokozza, hogy őnéki volt a legkevesebb lehetősége arra, hogy megmutassa a maga hősiességét, s mégis annyi tisztiszolga hőse van ennek a háborunak. No meg az is, hogy ezeket az életet kockáztató hősi próbálkozásokat mindég önként vállalta, s nem a parancs kényszerítő ereje vitte bele. Szerény jutalma a derék kutyamosóknak, hogy e háboru őket is előléptette: eddig békeidőn jó szolgálai voltak a tisztnek és családjának, most igazi családtaggá léptek elő, akiket itthon ugyanolyan szeretet fogad, mint magát a gazdát. A derék kutyamosók azonban ezt a szeretetet meg is érdemlik.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a modernül berendezett:

Gőzkávépörkölte és Fűszermalom

a mai napon megindult, amely a t. kereskedők és a t. vevőközönség rendelkezésére áll. — Elfogadok kávépörköltést, fehér cukor és mindennemű fűszerek őrlését.

Nagybecsű pártfogásukat kérve, maradok teljes tisztelettel :-:

LINDENFELD J. JENŐ.

Üzletemben minden nap friss pörköltésű és frissen darált kávé kapható. :-: :-:

Hirdessen a „Debreczeni Szemlé”-ben.

APOLLO MOZGÓSZÍNHÁZ

Szombaton és Vasárnap.

Király Ernő

a népszerű fővárosi művész
fellépte
A szenzációs műsorban sze-
repel Teleky Ilona, Darrigó
Kornél is.

Hadbavonultakról

felvételek, nagyítások művészi kivitel-
ben eszközölhetők

NÉMETHY műtermében,
Piacz-utca 42. szám alatt.

Alföldi Takarékpénztár Debreczenben.

Piac-utca 16. szám saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Be-
tétállomány nyolcmillió korona.

Érd-kközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

ÜZLETÁGAI: Takarékbetétek, csekkszámlák. Váltószámlálás, törlesztéses
és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások,
hítellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját ár-
raktár, Safe-deposit (magantetépénztár).

Affiliált intézetek: Kabbai takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár
r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospéres.

Nem fáj a feje másnap, ha
'LITKE' pezsgőt iszik

Ha a harctéren levő hozzátartozó-
jának nagy szíveséget akar tenni,
azonnal küldjön neki egy tubus

'LYPTOL',

mely ragályos betegségeket terjesztő
tetvek és más férgek ellen a legjobb.
Ára 1 korona.

Főraktár: Dr. Szelényi Árpád gyógyszerésznél Debreczen,
Piacz-utca 30. szám. „Kosuth“ patika.

TÖRLEY
TALISMAN - CASINO - RÉSERVÉ

: Magyarországon egyik legrégebb, :
legjobb és legolcsóbb lap az immár
: negyvenhetedik évfolyamban levő :

„Debreczen”

Előfizetési ára helyben negyedévre 2 K 50 fill.
Megrendelhető a kiadóhivatalban: Debreczen,
Darabos-utca 7. szám alatt. Telefonszám 4-12.

Hirdetéseket a legjutányosabb árban vesz fel.

Horovitz Zsigmond könyvnyomdája Debreczen, Darabos-utca 7. szám.